

**ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน  
มัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32**

**เมธาวิ พงศ์พันธุ์ \***

**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ทำงาน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำนวน 519 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample random sampling) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ได้จำนวน 226 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน จำนวน 40 ข้อ 4 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านความรับผิดชอบและด้านความคุ้มค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันโดยใช้สถิติ t-test และ 3 กลุ่มใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA)

สำหรับผลการศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนที่มีเพศและประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านไม่ต่างกัน

**คำสำคัญ**

ความพึงพอใจ การบริหารงานบุคคล หลักธรรมาภิบาล

.....  
\*สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

## บทนำ

วิวัฒนาการของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้สถานการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การบริหารงานภาครัฐและเอกชน มีการเปลี่ยนแปลงไป เพราะความก้าวหน้าด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารสู่ชุมชน แต่ระบบการบริหารงานทั้งภาครัฐและเอกชน เกิดความไม่สอดคล้องและทันต่อความเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นจึงทำให้สังคมโลกหันกลับมามองถึงสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง ในการบริหารของแต่ละประเทศที่มีผลกระทบต่อด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งส่งผลต่อองค์กรอื่นๆ อย่างมากมาย การบริหารเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ และความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพขององค์กร การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กรเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยนำศาสตร์และศิลป์พร้อมด้วยทรัพยากรทางการบริหารมาใช้ในการกระบวนการบริหารได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพ (รับขวัญ ภาคภูมิ, 2547, หน้า 1) สิ่งที่สำคัญที่สุดในการบริหาร คือผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้นำองค์กรสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารที่ดีจะต้องเป็นผู้ให้ความรู้ ผู้ชี้แนะในการปฏิบัติงาน และปฏิบัติตนให้เป็นທີ່เลื่อมใสศรัทธาของผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างแท้จริง และในขณะเดียวกัน แนวคิดเรื่องการบริหาร ที่ได้จากต่างประเทศได้แพร่เข้าสู่สังคมไทย โดยนักวิชาการองค์กรพัฒนาต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมให้เป็นในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ของสังคมใหม่ ในการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) โดยกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไว้ 5 ยุทธศาสตร์ ซึ่งในยุทธศาสตร์ข้อที่ 5 เป็นเรื่องของการบริหารจัดการประเทศ ได้กำหนดไว้ว่า ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการมุ่งเน้นสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตในสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, หน้า 14) ในส่วนของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ออกแบบและจัดระบบการศึกษา ทั้งระบบความคิดและระบบบริหาร ซึ่งหมายรวมถึงการนำเอาทรัพยากรเพื่อการศึกษาไปบริหารให้เกิดผลผลิตทางการศึกษาตามที่ระบบการศึกษาของประเทศต้องการ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถมีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่

ปัจจุบันกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 มีจำนวน 30 โรงเรียน แต่ละแห่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนประจำตำบล มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 500 คน ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ยากจน ทางโรงเรียนมีความพยายามที่จะจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนให้มากที่สุด เนื่องจากสภาพการบริหารจัดการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีภาระหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างจากโรงเรียนมัธยมขนาดอื่น ทั้งในการจัดการเรียนการสอนและภาระงานที่นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของชุมชน นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปัญหาด้านพฤติกรรม งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีบทบาทในการดูแลพฤติกรรมของนักเรียน ปัญหางบประมาณที่จำกัดในการบริหารจัดการ ดังนั้นจึงเป็นภาระหน้าที่ของทางโรงเรียนในการบริหารจัดการปัญหาดังกล่าว

จากสภาพปัญหาที่กล่าวชี้ให้เห็นว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการบริหารงาน ที่สำคัญและจำเป็นในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะในเรื่องของการบริหารการจัดการด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่งถ้าผู้บริหารได้นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้อย่างต่อเนื่องและจริงจังแล้ว ย่อมจะเกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการโรงเรียน การรับรู้หลักการบริหารจัดการ โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อครูผู้สอน จึงเป็นข้อมูลที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารการศึกษา การพัฒนาบุคลากร การสร้างขวัญและกำลังใจ ตลอดจนการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการบริหารงานบุคลากร ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการรับรู้การบริหารการศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาต่อครูผู้สอน ว่ามีมากน้อยอยู่ในระดับใด และครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อให้เกิดระบบและการบริหารจัดการที่ดีต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามเพศและประสบการณ์ทำงาน

### ขอบเขตของการวิจัย

**ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย** ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลส่วนบุคคลของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามเพศและประสบการณ์ทำงาน และตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านความรับผิดชอบและด้านความคุ้มค่า

**ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำนวน 519 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp.607-610) โดยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 226 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample random sampling)

### วิธีการดำเนินการวิจัย

#### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ ได้แก่ เพศและประสบการณ์การทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ประกอบด้วย ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านความรับผิดชอบ และด้านความคุ้มค่า

การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 และร่างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาต่าง ๆ ตามกรอบที่กำหนดไว้ แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาสาระความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา จากนั้นนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยนำมาคำนวณค่า IOC (Index of item object congruence) และปรับปรุงเนื้อหาให้มีคุณภาพ มีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .6-1 เมื่อได้แบบสอบถามที่ได้คุณภาพแล้ว นำไปทดลองใช้กับครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำนวน 30 คน และนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยรวม .937 และนำแบบสอบถามที่ได้รับความเห็นชอบแล้ว จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เก็บข้อมูล

### การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มจากขอหนังสือจากอาจารย์ที่ปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถึงครู โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง แล้วนำมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้อง ในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ และถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล
2. นำแบบสอบถามที่มีข้อความสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัส
3. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ และประสบการณ์การทำงานโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อ รายด้าน และภาพรวม แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย
5. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามเพศวิเคราะห์โดยการหาค่า t - test
6. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 วิเคราะห์โดยค่า One Way Analysis of Variance ถ้าพบว่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายชื่อ ใช้การทดสอบโดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's Post hoc Comparison)

### ผลการวิจัย

1. ครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีประสบการณ์การทำงาน 10-20 ปี

2. ครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความโปร่งใสมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ในด้านความโปร่งใสในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักคุณธรรม มีภาวะผู้นำ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และมีการเสริมสร้างการปฏิบัติตนตามหลักธรรมให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียน และบริหารงานงบประมาณ การเงินและพัสดุ อย่างตรงไปตรงมา มีความชัดเจน มีคณะกรรมการกำกับดูแลและตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4. ครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ในด้านความโปร่งใส ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า บริหารงานทั่วไป เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การดำเนินงาน โครงการต่างๆ แก่ผู้ปกครอง ชุมชนทราบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และแจ้งหลักเกณฑ์ การพิจารณาความดีความชอบให้บุคลากรภายในสถานศึกษาทราบ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

5. ครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในด้านความรับผิดชอบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก บริหารงานวิชาการ บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล การนิเทศกำกับติดตามด้วยความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และบุคลากรสามารถแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

6. ครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ในด้านความคุ้มค่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าสถานศึกษาให้บริการแหล่งเรียนรู้ อาคาร สถานที่ บุคลากรแก่ชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และบริหารงานงบประมาณ การเงินและพัสดุ การใช้จ่ายงบประมาณตามแผนปฏิบัติการ ด้วยความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

7. ครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ที่มีเพศและประสบการณ์ทำงานมีความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันทางสถิติ

## อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจที่สำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ อาจกล่าวได้ว่า การบริหารงานบุคคลคือผลรวมของความเกี่ยวข้องของทรัพยากรบุคคลในองค์กร ซึ่งมีความแตกต่างกันให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรให้มากที่สุดเพราะการบริหารเป็นวิธีปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของณัฐฐา วินิจนัยภาค (2553, หน้า 20) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล “เป็นกลไก เครื่องมือ และแนวทางในการดำเนินงานที่มีการเชื่อมโยงไปทั้งระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยเกิดจากกระบวนการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส และสอดคล้องกับการศึกษาของอุไรวรรณ แก้วบาง (2558, หน้า 109) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูกลุ่มอำเภอรัญญบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของอัญชสา ณิชกรวงศ์ (2558, หน้า 121) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้านพบว่า

1.1 ด้านคุณธรรม ความคิดเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บริหารงานวิชาการโดยยึดหลักคุณธรรม มีภาวะผู้นำ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการจัดการเรียนการสอน ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้อง

มีความเที่ยงธรรมในการวัดและประเมินผลการศึกษาตามสภาพจริงของผู้เรียน ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนมีจรรยาบรรณของความเป็นครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมาคมผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย(2544, หน้า 51-52) ที่กล่าวว่า หลักคุณธรรมเป็นการยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยการรณรงค์ เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงามให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือสมาชิกของสังคมถือปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความอดทน ขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย ดังนั้นครูในฐานะผู้นำทางวิชาการจึงควรมีคุณสมบัติในด้านคุณธรรมให้เป็นที่ยอมรับ และสอดคล้องกับการศึกษาของอนันต์ วรรณสมากุล (2557, หน้า 109) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายรัชฎา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นในด้านวิชาการมากที่สุด

1.2 ด้านความโปร่งใส ความคิดเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บริหารงานทั่วไป เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน โครงการต่างๆ แก่ผู้ปกครอง ชุมชนทราบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานภายในสถานศึกษา ดำเนินการกิจกรรมต่างๆ โดยตั้งคณะกรรมการดำเนินการ เช่น การประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินผลงานครู การตรวจสอบภายใน เป็นต้น และดำเนินการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของสถานศึกษาให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่างเปิดเผย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุจิต นิมิตรกุล, 2543, หน้า 24) ที่กล่าวว่า ความโปร่งใส (Transparency) ข้อมูลต่างๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการและสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจนและเป็นไปตามที่กำหนดไว้และสอดคล้องกับการศึกษาการศึกษาของอัญชสา นิชากรวงศ์ (2558, หน้า 121) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับสภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาสภาพการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้บริหารยึดถือปฏิบัติมากที่สุดเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ



ด้านความโปร่งใส ลำดับที่ 2 คือด้านการมีส่วนร่วม ลำดับที่ 3 คือด้านหลักประชาธิปไตย ลำดับที่ 4 คือ ด้านหลักคุณธรรม ลำดับที่ 5 คือด้านหลักนิติธรรม ลำดับที่ 6 คือ ด้านหลักประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ลำดับที่ 7 คือด้านหลักความรับผิดชอบ และลำดับที่ 8 คือ ด้านความเสมอภาค

1.3 ด้านความรับผิดชอบต่อ ความคิดเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บริหารงานวิชาการ บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล การนิเทศกำกับติดตามด้วยความรับผิดชอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการบริหารงานวิชาการ ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เป็นผู้ขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้นครูผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา การวัดประเมินผลการศึกษาตามสภาพจริง ทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อภาระงานและกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องนิเทศ กำกับติดตาม ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2541, หน้า 6) ที่กล่าวว่าพันธะความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) การตัดสินใจใดๆ ของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนต้องกระทำโดยมีพันธะความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองกระทำต่อสาธารณชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับหน่วยงานนั้น โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นหลักและมีจิตใจเสียสละ เห็นคุณค่าสังคมที่ตนสังกัดอยู่ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงต้องรับผิดชอบต่อผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับการศึกษาของนัตรชัย นาดี (2558, หน้า 118) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน สำหรับด้านหลักความรับผิดชอบต่อ ผู้บริหารดำเนินการให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมุ่งให้นักเรียนปฏิบัติจริง

1.4 ด้านความคุ้มค่า ความคิดเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาให้บริการแหล่งเรียนรู้ อาคาร สถานที่ บุคลากร แก่ชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนประจำตำบล ซึ่งเป็นโรงเรียนในชุมชน การจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน เช่น การอบรมคอมพิวเตอร์ สื่อสารสนเทศ ตลอดจนการจัดงานมงคลต่างๆ นอกจากนี้ครูและบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียนยังสามารถเป็นผู้ให้ความรู้แก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ

สมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย(2544, หน้า 51-52) ที่กล่าวว่า หลักความคุ้มค่า เป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยตรงทำให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน และสอดคล้องกับการศึกษาของซอหมาด โบหนาคปันจ (2555, หน้า 95) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูล ผลการวิจัยพบว่า ผลการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูล ได้ค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง สำหรับด้านหลักความคุ้มค่า พบว่าโรงเรียนที่มีขนาดเล็กและขนาดกลาง มีระดับการใช้ธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่าสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่ของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน

2. ครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ที่มีเพศและประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากจำนวนบุคลากรในสถานศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนน้อย ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งเพศชายและเพศหญิงมีการเรียนรู้พัฒนาทักษะ และมีความสนใจศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลโดยนำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการทำงานไม่แตกต่างกัน สำหรับประสบการณ์ในการทำงาน ครูที่มีประสบการณ์น้อยและครูที่มีประสบการณ์มาก มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลเป็นการบริหารเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ โดยไม่ได้คำนึงถึงเพศ ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล แต่คำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชาลิด น้าพา (2547, หน้า 53) ที่กล่าวว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไว้ว่า หมายถึง กติกา หรือ กฎเกณฑ์การบริหารงานปกครองที่ดี เหมาะสมและเป็นธรรมที่ใช้ในการธำรงรักษายบ้านเมืองและสังคม อันหมายถึงการจัดการบริหารทรัพยากรและสังคมที่ดีในทุกๆ ด้านและทุกระดับ รวมถึงการจัดระบบองค์กรและกลไกของคณะรัฐมนตรี ส่วนราชการองค์กรของรัฐ องค์กรเอกชน ชมรมและสมาคมต่างๆ นิติบุคคล ภาคประชาสังคม และสอดคล้องกับการศึกษาของอนันต์ วรรณสมากุล (2557, หน้า 111) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายรัชฎา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในการใช้หลัก

ธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศและประสบการณ์การสอน พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

1.1 ด้านคุณธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการเสริมสร้างการปฏิบัติตนตามหลักธรรมให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียน บริหารบุคลากรโดยยึดหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ให้การส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

1.2 ด้านความโปร่งใส ผู้บริหารมีความโปร่งใสในการบริหารงาน สามารถตรวจสอบได้ ควรแจ้งหลักเกณฑ์การพิจารณาความดีความชอบให้บุคลากรภายในสถานศึกษาทราบ และบริหารงานงบประมาณ การเงินและพัสดุ เป็นไปตามแผนปฏิบัติการ อย่างเป็นระบบตรวจสอบได้

1.3 ด้านความรับผิดชอบ การดำเนินงานภายในสถานศึกษาควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และร่วมรับผิดชอบต่อการตัดสินใจที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ควรใส่ใจปัญหาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมแก้ไขปัญหภายในสถานศึกษา

1.4 ด้านความคุ้มค่า บริหารงานงบประมาณ การเงินและพัสดุ การใช้จ่ายงบประมาณตามแผนปฏิบัติการ ด้วยความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และร่วมกันประหยัดทรัพยากร และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา

### 2. ข้อเสนอแนะสำหรับทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครอง ชุมชนต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคคลในสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาปัญหา อุปสรรคที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

### บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). *ธรรมรัฐภาคเมือง : บทบาทภาคีเมือง*. วารสารสารวุฒิสภา (กันยายน 2541).
- นัตรชัย นาคี. (2558). *แนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชอหมาด โบหนดปันจ่อ. (2555). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูล*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.
- ณัฐฐา วินิจนัยภาค. (2553). *แนวคิดธรรมาภิบาลและการจัดทำดัชนีชี้วัด*. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) 2553. หน้า 22-24.
- รับขวัญ ภาคภูมิ. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับสภาพองค์กรของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย. (2544). *หลักการบริหารราชการแนวใหม่ การวางแผนกลยุทธ์และบทความวิชาการ*. วารสารเหลียวหลังแลหน้าผู้บริหารมัธยมศึกษาต่อการปฏิรูปการศึกษา เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : สมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรัทธกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *แผนพัฒนาศรัทธกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10*. กรุงเทพมหานคร.
- อัญชสา ณิชกรวงศ์. (2558). *การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลัก ธรรมาภิบาลในสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- อุไรวรรณ แก้วบาง. (2558). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูกลุ่มอำเภอชัยบุรี* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.